

Nebi Miş

nmis@setav.org

Dünya, Trump'ın seçimleri kazanacağına kesin gözüyle bakıyor. Suikast girişiminin ardından da neredeyse başkanlığını da ilan ettiler. Trump'ın kazanması durumunda ittifakın geleceğinin ne olacağı Avrupa'da çoktan tartışılmaya başlandı. Gelenen noktada, dünyada karamsarlık giderek yükseliyor. Krizler arttıkça, çoklu belirsizlikler derinleşiyor. Mevcut çatışmalara kalıcı çözümler üretilmediği için bunlardan bazılarını dondurmak bile başarı sayılıyor.

KÜRESEL SİYASETİN KIRILGANLIĞI VE TÜRKİYE'NİN KONUMLANIŞI

Sadece Amerikalılar değil, tüm dünya Trump'a yapılan suikast girişiminin sonuçlarının ne olacağını tartışıyor. Siyasal istikrarsızlığın küresel istikrarsızlığı derinleştireceği endişesi giderek artıyor.

Trump'a yapılan suikast girişimi, daha öncekilerde olduğu gibi, yıllar boyunca sebepleri ve sonuçları açısından tartışılacak. Gerçeğin ne olduğunu ise komplo teorileri hızla bulanıklaştırıyor. Her şey tam açıklığa kavuşturulsa bile failin amacının ne olduğu, onu saldırmayı gerçekleştirmeye neyin motive ettiği ve arkasında kimlerin bulunduğu konusunda insanlar hiçbir zaman ikna olmayacaklardır. Suikast girişiminin ardından hem Trump hem de Biden, siyasal kırılganlığı ve kutuplaşmayı azaltmak için daha ılımlı bir söylemi tercih ettiler.

Trump, NATO ve Avrupa'nın Krizi

Her iki lider de "Amerika'da siyasette şiddete yer olmadığını" vurguladılar.

Ama tarih böyle söylemiyor. Şiddet, Amerikan siyasi hayatında ve günlük toplumsal yaşamında hep var. Bu bağlamda, Trump'a suikast girişimi, Amerikan siyasi tarihinde bir sapma olarak görülmedi.

Dünya, şimdi Trump'ın seçimleri kazanacağına kesin gözüyle bakıyor. Suikast girişiminin ardından da neredeyse başkanlığını da ilan ettiler. Trump'ın tekrar seçimi kazanması durumunda ittifakın geleceğinin ne olacağı Avrupa'da da çoktan tartışılmaya başlandı. Trump, iktidarı döneminde NATO'yu "modası geçmiş" bir örgüt olarak nitelendirmiş, ittifaktan çıkmaktan bahsetmiş, kendi savunması için yeterince harcama yapmayan Avrupa'nın güvenliğini, kendi ülkesinin sağlamak zorunda olmadığını belirtmişti.

Avrupa bir yandan Trump sonrası Amerika'ya hazırlanırken bir yandan da kendi içindeki aşırılıkçıları dizginleme peşinde. Avrupa ülkelerinde, ulusal siyasetlerde toplumsal talepler karşılanamadığı ve kalıcı çözümler üretilmediğinden alternatif ve aşırı siyaset ve söylemlerin yükselişi sürüyor. Aşırı sağ, şimdilik tek başına iktidar olamasa bile, siyasetin merkezini hâlâ aşındırıyor. Oy oranını her yerde artırıyor. Bir ülkede başarı gösteren aşırı eğilim,

Eski ABD Başkanı ve ABD seçimleri için Cumhuriyetçilerin başkan adayı olan Donald Trump, suikast girişiminin ardından ilk kez halk karşısına çıktı. Trump, Milwaukee'de düzenlenen Cumhuriyetçi Parti Ulusal Kongresi'ne katıldı. Kulağında bandajla kongreye katılan Trump'ın yanında bugün açıkladığı başkan yardımcısı aday Ohio Senatörü J.D. Vance de yer aldı. (Jacek Boczarski / AA, 17 Temmuz 2024)

AVRUPA BİR YANDAN TRUMP SONRASI AMERİKA'YA HAZIRLANIRKEN BİR YANDAN DA KENDİ İÇİNDEKİ AŞIRILIKÇILARI DİZGİNLEME PEŞİNDE. AVRUPA ÜLKELERİNDE, ULUSAL SİYASETLERDE TOPLUMSAL TALEPLER KARŞILANAMADIĞI VE KALICI ÇÖZÜMLER ÜRETİLEMEDİĞİNDEN ALTERNATİF VE AŞIRICI SİYASET VE SÖYLEMLERİN YÜKSELİŞİ SÜRÜYOR. AŞIRI SAĞ, ŞİMDİLİK TEK BAŞINA İKTİDAR OLAMASA BİLE, SİYASETİN MERKEZİNİ HÂLÂ AŞINDIRIYOR.

diğer ülkelerde belirli parti ve gruplar tarafından hemen kopyalanıyor. Batı demokrasilerini zehirleyen aşırı popülist siyasetler, artık giderek kalıcılaşıyor. Siyasetin belirleyici bir formuna, hatta normuna dönüşüyor.

Çoklu Belirsizlikler ve Karamsarlığı Giderek Yükselen Dünya

Biden, seçilirse Amerika'yı normalleştirecek, dünyada demokrasileri yeniden blok haline getirecek ve çatışmaların çözümünü için daha fazla çaba gösterecekti. Dört yıllık iktidarı boyunca, bunlardan hiçbiri olmadı. Şu anda Demokratların kendileri krizde. Seçim kampanyasını bile yürütemeyeceği gerekçesiyle adaylıktan çekilme baskısı yaptıkları kendi adayları Biden'e, istemeseler de dört sene ülkelerini yönetmesi için oy verecek olmanın çelişmesini yaşıyorlar. Biden döneminde, Rusya Ukrayna'ya savaş açtı. İsrail, ABD'nin koşulsuz desteği ile Filistinlileri soykırımdan geçirdi. Yani dünyada olumlu görülebilecek hiçbir gelişme yaşanmadı.

Gelinen noktada dünyada karamsarlık giderek yükseliyor. Krizler çoğaldıkça çoklu belirsizlikler derinleşiyor. Mevcut çatışmalara kalıcı çözümler üretilemediği için bunlardan bazılarını dondurmak bile başarı sayılıyor.

Kaos Çağına Girdik

Üçüncü dünya savaşı, kaos çağı, kurallı uluslararası toplumun sonu, sistematik düzen arayışının iflâsı ve işlevsiz uluslararası örgütler yığını gibi kavram setlerini kullanmadan uluslararası ilişkilerin geleceğine dair cümle kurulamaz oldu. Dünyada, Trump'ın seçilmesi durumunda, Rusya-Ukrayna Savaşı başta olmak üzere, ABD'nin dış politikasında yaşanacak değişimlerin sonuçlarının ne olacağı şimdiden tartışılmaya başlandı. Ancak ABD'liler, Trump'ın iktidarının sonuçlarının ne olacağından daha çok, bir süre daha

seçimlere kadar ne tür kriz ve şokların yaşanabileceğine odaklanmış durumda.

Kaosu Giden Dünyada 15 Temmuz'un Anlamı

15 Temmuz şanlı direnişinin 8. yıldönümünü geçtiğimiz günlerde idrak ettik. Türkiye'nin bugün milli menfaatlerinin peşinden nevi şahsına münhasır izlediği politikanın temelinde, o şanlı direniş ve şehitler var.

15 Temmuz'un bir tarafında FETÖ'cü şebekenin ihaneti varsa diğer tarafta milletimizin "kıyamı" ve "büyük varoluş direnişi" var. 15 Temmuz darbe girişiminin engellenmesi sadece ülkemiz açısından değil, dünya darbeler tarihi açısından da bir milat oldu. Ülkemizde bir daha darbeye teşebbüs edebileceklere karşı milletimizin nasıl cevap vereceği görülmüştür. Darbelerin önlenmesi bakımından dünyaya model olmuştur. Darbe karşıtlarını cesaretlendirmiştir. İşte en son Bolivya'da, milletin sokağa çıkması ve darbecilere karşı durmasıyla, darbe önlenmiştir. Yani sadece kendi makûs talihimizi yenmedik, dünyanın kader çizgisinde emperyalistleri korkutan sert ve ters bir vetireyi de yukarı doğru hareketlendirdik.

Başka ülkelerin aparatı olarak, kendi ülkesinin seçilmiş hükümetlerini darbe ya da iç karışıklık yoluyla düşürmeyi hedefleyenlere 15 Temmuz bir ders niteliğindedir. Darbenin önlenmesi, iki binli yıllarda "renkli devrim" ya da "Arap baharı" gibi iç karışıklık denemeleri ile ülke yönetimlerini değiştirmeyi hedefleyen büyük güçlere karşı tokat gibi bir cevap, maruz kalan milletlerin direnci için de ilham olmuştur.

NATO Zirvesi, Türkiye ve Terörü Destekleyen Müttefikleri

Biden tartışmalarının gölgesinde geçen zirvenin en deneyimli lideri, en uzun süreli katılımcısı Cumhurbaşkanı Erdoğan'dı. Türkiye ittifakın sıradan bir üyesi değil. Bu bağlamda, sonuç bildirgesinde Türkiye'yi ilgilendiren on farklı temanın ön plana çıkması önemliydi.

Terörizmle mücadelenin NATO'nun karşılaştığı ikinci tehdit olarak görülmesi ve bununla ilgili stratejiyi belirleyen belgelerin güncellenmesi, NATO müttefiklerinin balistik füze tehdidine karşı korunması, AB-NATO ilişkisi ile ilgili olarak Türkiye'nin NATO'nun tek güvenlik şemsiyesi olduğu yönündeki bakışını destekler kararın alınmasını bu başlıklar içinde saymak mümkün.

Türkiye ittifakın en büyük ikinci ordusuna sahip ülke. Kendi güvenlik çıkarları var. NATO'nun en önemli üyelerinden biri olmasına rağmen, Türkiye'ye yönelik tehditlerin bertaraf edilmesinde ve ortak mücadelede maalesef ittifak üzerine düşeni yapmadı. NATO için karşılaştığı ikinci büyük tehdidin terörizm olduğu kararlaştırılmasına rağmen, Türkiye'nin müttefikleri açıktan PYD-PKK terör örgütüne desteğe devam ediyor. Terörizm konusunda açıktan çifte standartlı davranıyorlar.

Zirvede, Rusya-Ukrayna Savaşı ile ilgili barış ya da ateşkes imkanından bahsedilmemesi büyük bir eksiklik. Avrupalı birçok NATO üyesinin savaşın geleceği konusunda farklı düşünmesine rağmen, seslerini yükseltmedikleri biliniyor. Bu konuda da ayrışan ülke Türkiye. Savaşın her iki tarafı ile de bugüne kadar üst düzey görüşmeleri sürdürdü. Taraflar arasında arabuluculuk için büyük çaba harcadı. Hâlâ savaşın barış yoluyla sonlanmasına yönelik en aktif çabayı Türkiye sürdürüyor.

Sonuç olarak, bu yılki NATO zirvesi Trump'ın seçilmesi durumunda ittifakın kırılma riskini azaltacak kararların önceden alınmasına yoğunlaştı. Toplanma yeri açısından sembolik bir zirve olmasına rağmen, Biden'in aday olup olmayacağı tartışması zirvenin gündemini gölgeledi. Her türlü tartışmaya rağmen, 32 üyeli savunma ve güvenlik ittifakının, bu kadar uzun süre ayakta kalması bir başarı olarak görülebilir.

Türkiye Suriye ile Görüşerek Önünü Açma Gayretinde

Bu arada ABD'nin muhalefetine rağmen, Türkiye ile Suriye arasında diplomatik ilişkilerin yeniden tesis edilmesi için çabalar yoğunlaşıyor. 29 Haziran'dan bu yana Cumhurbaşkanı Erdoğan, önce "geçmişte olduğu gibi bugün de birlikte hareket edeceğiz", ardından "Esad'ı Türkiye'ye davet edeceğiz", son olarak da, "davetimiz her an olabilir" açıklamasını yaptı. Suriye rejiminin Türkiye ile ilişkileri düzeltmek için bir adım attı-

ğında, Türkiye'nin de aynı yaklaşımı göstereceği epeyce bir süredir gündemde.

Küresel ve bölgesel güç denkleminde yaşanan her yeni gelişme, sahadaki mevcut durumu etkiler. Uzun süredir, "üçüncü dünya savaşı"nın eşliğinde olduğu tartışmaları, Netanyahu yönetiminin yeni saldırı planları, ABD başkanlık seçimlerini Trump'ın kazanması durumunda Suriye'den yeniden çekilmeyi hayata geçirebilecek olması ve Avrupa seçimlerinden çıkan sonucun Rusya-Ukrayna Savaşı'nın geleceğine etkisi gibi birçok başlık, belirsizlikleri derinleştiriyor. Dolayısıyla da Suriye'nin geleceğine yönelik atılacak adımların hızlandırılması önemli. Esad yönetiminin Türkiye ile ilişkileri yeniden başlatma konusunda daha istekli ve makul açıklamalar yapmasını da yine benzer şekilde değerlendirmek mümkün.

Rusya ve Irak'ın arabuluculuk, Körfez ülkelerinin kolaylaştırıcılık konusunda ortaya irade koymalarını sahadaki yaşanacak gelişmelerin kendilerini de olumsuz şekilde etkileme endişesinden kaynaklandığını görmek gerekir.

NATO sonuç bildirgesinde Türkiye'yi ilgilendiren temaların ön plana çıkması önemliydi. Terörizmle mücadelenin NATO'nun karşılaştığı ikinci tehdit olarak görülmesi ve stratejiyi belirleyen belgelerin güncellenmesi, müttefiklerin balistik füze tehdidine karşı korunması, AB-NATO ilişkisi ile ilgili olarak Türkiye'nin NATO'nun tek güvenlik şemsiyesi olduğu yönündeki bakışını destekler kararın alınmasını bu başlıklar içinde saymak mümkün.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ABD'nin başkenti Washington'daki Walter E. Convention Center'da gerçekleştirilen NATO Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nin ardından basın toplantısı düzenledi. (Selçuk Acar / AA, 12 Temmuz 2024)

Muhalefetin İthal İrkçı Söylemleri, Türkiye'nin Dıştaki Tavrına Etki İçin...

Son 20 yıllık dönemde, Batı demokrasilerinde siyasetin merkezi küçülürken ve popülist, yabancı düşmanı, göçmen karşıtı siyaset yükselirken, Türkiye uzun bir süre "istisnai" bir konumda kaldı.

AK Parti iktidarlarının ilk üç döneminde, siyasette kurumsal istikrar arayışı, siyasi meşruiyeti önceleme, kriz çözme becerisi, sorunları ertelememe, popülist siyaseti reddetme ve güçlü siyasi liderlik etrafında birleşme gibi konularda başarı gösterildi. Bu politikalar neticesinde, Türkiye, benzer gelişmişlik düzeyine sahip ülkelere daha iyi bir konuma yükseldi.

Ancak özellikle 2015 seçimlerinden itibaren, sürekliliği seçimi yenilgisi yaşanan muhalefet, hâkim partiye karşı birleşerek seçim kampanyalarını tamamen popülist söylemler üzerine inşa etti. EYT sorunundan mülteci karşıtlığına, farklı konularda sadece "var olanı dağıtma" üzerine odaklanan seçim kampanyalarından yatırım karşıtlığı-

na kadar bir dizi konuda siyasi alan popülizme kurban edildi.

Avrupa popülist ve radikal siyaseti kötü bir şekilde kopya edilerek Türkiye'ye taşındı. Türkiye'nin karşılaştığı büyük küçük her krizden bu popülist siyaset beslendi. Krizlere ve sorunlara yönelik iktidarın çözüm arayışına itiraz edilerek krizler derinleştirilmeye çalışıldı. Açıkça Türkiye'nin zararına olacak krizlerde ve darbe girişimlerinde bile muhalefet, çözümden çok çözümsüzlük üzerine söylem inşa ederek popülizmin zeminini güçlendirdi. Küçük itiraz gruplarını ve krizlerin çözümünü zorlaştırdı. Türkiye'nin uluslararası alanda, gücünün ve etkisinin artmasının bile kendi aleyhine olacak diye karşısında konumlandı. Muhalefet, siyaseti popülist yaklaşımlarla o kadar değersizleştirdi ki, seçimin ikinci turunda aynı bakanlığın iki farklı partiye pay edildiği ortaya çıktı. Ülkeyi yönetmek için değil, bir daha seçime götürmek için pazarlıkların yapıldığı daha geçtiğimiz hafta açığa çıktı.

Avrupa radikal siyasetinin kötü bir kopyası olan mülteci karşıtlığı geçtiğimiz günlerde kolayca şiddete dönüştü. Kayseri'de sığınmacıların ev ve iş yerleri tahrip edildi. Antalya'da 15 yaşındaki bir sığınmacı yine kendi yaşındaki çocuklar tarafından öldürüldü. Popülizmden, lümpen siyasetten beslenen partiler ve aktörler, maalesef her yerde her zaman hep olacaktır. Önümüzdeki dönemde erken seçim tartışmasına zemin hazırlamak için popülist siyasetin hassas konular üzerinden yükseltileme ihtimali bulunmaktadır.

Popülizmin panzehri, var olan ya da gelecekte ortaya çıkacak sorunlara derinleşmeden çözüm bulmaktır. Önümüzdeki dört yıllık seçimsiz dönemi dikkate aldığımızda iktidara düşen sorun çözme kabiliyetini her alanda derinleştirmesidir. AK Parti, popülizme imkân sağlayacak konuları önceden tespit edip söz konusu alanlarda inisiyatif alıp siyaset üretmelidir. Küçük itiraz gruplarının büyütülmesine yönelik manipülatif girişimler erkenden engellenmelidir. Popülizmin panzehri, siyasette çözüm kapasitesini artırmaktır. **■**

